

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ**Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ: ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2021****Επιμέλεια, Πρόλογος: Μ. Δ. Χρυσομάλλης, Καθηγητής Νομικής Σχολής, ΔΠΘ****Προλογικό σημείωμα**

Στις σελίδες που ακολουθούν προσεγγίζουμε την παρουσία της Ελλάδας ενώπιον των δικαστικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹ κατά το έτος 2021. Πρόκειται για μία καταγραφή, που γίνεται εκ μέρους μας ετησίως από το 2004, των αποφάσεων των ενωσιακών Δικαστηρίων με ελληνικό ενδιαφέρον, ταξινομημένων κατά θεματική ενότητα και όχι κατά την ημερομηνία έκδοσης ή το είδος διαδικασίας ή προσφυγής. Τέτοιες θεωρούμε, κυρίως, τις αποφάσεις επί προσφυγών για παράβαση που ασκήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, τις αποφάσεις επί προσφυγών ακυρώσεως, κατά παραλείψεων και αποζημιώσεως που ασκήθηκαν από την ελληνική Κυβέρνηση ή από Έλληνες (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) κατά των ενωσιακών θεσμικών οργάνων, τις προδικαστικές παραπομπές στο ΔΕΕ εκ μέρους ελληνικών δικαστηρίων και, ενδεχομένως, τις παραπομπές στο Δικαστήριο εκ μέρους δικαστηρίων άλλων Κρατών-μελών, στις οποίες εμπλέκεται Έλληνας ως διάδικος στην κύρια δίκη και, τέλος, τις αποφάσεις του Δικαστηρίου (ΔΕΕ) επί αναιρέσεων κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου (ΓΔΕΕ).

Παρακάτω καταγράφονται μόνο οι οριστικές αποφάσεις του ΔΕΕ ή του ΓΔΕΕ και όχι οι εισαχθείσες υποθέσεις κατά την περίοδο αναφοράς ή οι υποθέσεις επί των οποίων δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση αλλά βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο (π.χ. έχουν δημοσιευθεί οι προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα). Η αναφορά παρακάτω περιορίζεται στον τίτλο της απόφασης (Δικαστήριο, αριθμός απόφασης, διάδικοι, ημερομηνία εκδόσεως), στη συνοπτική περίληψη καθώς και στο διατακτικό της ενώ δεν περιλαμβάνει άλλα μέρη και, κυρίως, το σκεπτικό της απόφασης. Οι ενδιαφερόμενοι, πάντως, μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη διαδικτυακή πύλη του ΔΕΕ (<http://curia.eu.int>) για να αντλήσουν το σύνολο των στοιχείων μίας απόφασης, που τους ενδιαφέρει.

¹Κατά το άρθρο 19 ΣΕΕ το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελείται από το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο και τα Ειδικευμένα Δικαστήρια

Από τη μελέτη των ελληνικού ενδιαφέροντος αποφάσεων των Δικαστηρίων της ΕΕ θα πρέπει να σημειώσουμε τα εξής:

1. Κατά την περίοδο αναφοράς (2021) καταγράφηκαν έντεκα (11) αποφάσεις με ελληνικό ενδιαφέρον, σύμφωνα με τα κριτήρια που τέθηκαν παραπάνω. Έτσι, ο αριθμός των αποφάσεων επανήλθε εκεί που ήταν πριν από την πανδημία COVID-19, όταν και παρατηρήθηκε επιβράδυνση στις εργασίες του Δικαστηρίου, ιδιαίτερα το πρώτο εξάμηνο του 2020 (το 2018 και το 2019 καταγράφηκαν 12 αποφάσεις ελληνικού ενδιαφέροντος ενώ το 2020 μόλις 6)².

Το γενικό συμπέρασμα που συνάγεται από τη διαχρονική έρευνα της παρουσίας της Ελλάδας ενώπιον του Δικαστηρίου είναι ότι ο ετήσιος αριθμός αποφάσεων με ελληνικό ενδιαφέρον δεν μπορεί να αυξηθεί θεαματικά ,πρωτίστως, γιατί ο αριθμός ελληνικών προδικαστικών παραπομπών παραμένει εξαιρετικά χαμηλός, αποκλίνοντας σημαντικά από τους αριθμούς άλλων Κρατών-μελών και κατά δεύτερο λόγο στην σημαντική μείωση των καταδικαστικών αποφάσεων κατόπιν προσφυγών της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 258 ΣΛΕΕ (προσφυγή για παράβαση).

2. Και το 2021 παρουσιάζεται η ίδια βελτιωμένη εικόνα της χώρας μας σε ότι αφορά τις παραβιάσεις της ενωσιακής νομοθεσίας, που παρατηρείται από το 2010 και μετά. Έτσι, από τον εξαιρετικά υψηλό αριθμό των είκοσι δύο (22) αποφάσεων του Δικαστηρίου, που εκδόθηκαν το 2009, με τις οποίες αναγνωρίστηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 258 ΣΛΕΕ η παραβίαση των υποχρεώσεων εκ μέρους της Ελληνικής Δημοκρατίας, καταγράφεται μόλις μία (1) καταδικαστική απόφαση (κρατικές ενισχύσεις) κατά την περίοδο αναφοράς³. Ο αριθμός αποτελεί την καλύτερη επίδοση της χώρας μας, σε σχέση με τη συμμόρφωση στις υποχρεώσεις της και κινείται στο μέσο όρο του αριθμού των καταδικαστικών αποφάσεων ανά Κράτος-μέλος στην Ένωση των 27, που είναι περίπου 1 έως 1,2 καταδικαστικές αποφάσεις. Οι λόγοι αυτής της βελτίωσης έχουν εκτεθεί διεξοδικά στο αντίστοιχο σημείωμά μας για το 2014⁴, οπότε παρέλκει η εκτενής επανάληψή τους. Επιγραμματικά μπορούμε

² Βλ. σχ. Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Έκθεση Πεπραγμένων για το 2020, σελ. 22, διαθέσιμη στο διαδικτυακό τόπο: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-06/20205918_qdaq20101eln.pdf. Το 2020 περατώθηκαν 1540 υποθέσεις, έναντι 1739 το 2019 και 1769 το 2018)

³ Η αποκλιμάκωση ξεκίνησε το 2010 με επτά (7) καταδικαστικές αποφάσεις, ενώ το 2011 καταγράφηκαν τέσσερις (4), το 2012 πέντε (5), το 2013 δύο (2), 2014 τέσσερις (4), το 2015 τρεις (3), το 2016 τέσσερις (4), το 2017 πέντε (5) και το 2018 τέσσερις (4) καταδικαστικές αποφάσεις σε βάρος της χώρας μας.

⁴ Μιχ. Χρυσομάλλη, Η Ελλάδα ενώπιον των Δικαστηρίων της ΕΕ 2012 – 2013, ηλεκτρονικό περιοδικό DIGESTA, διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://digestaonline.gr/index.php/2-uncategorised/3-digesta-online-2014>

να πούμε ότι αυτή, κατά τη γνώμη μας, οφείλεται: στη σημασία που φαίνεται να αποδίδει πλέον η χώρα μας στην τήρηση των υποχρεώσεων της έναντι της Ένωσης, στην προσπάθεια να αποτινάξει από πάνω της την κατηγορία του Κράτους – παραβάτη των υποχρεώσεων του και ταυτόχρονα να ενδυναμώσει τις διαπραγματευτικές δυνατότητές της εντός της ενωσιακών θεσμών και, τέλος, στη βελτίωση των ρυθμών με τους οποίους η ελληνική δημόσια διοίκηση προωθεί την ενσωμάτωση κανόνων του ενωσιακού δικαίου στην εσωτερική έννομη τάξη αλλά και των δυνατοτήτων συνεννόησης και διαπραγμάτευσης με την Επιτροπή, με σκοπό τη διευθέτηση των παραβιάσεων σε προδικαστικό στάδιο. Αξίζει, τέλος, να σημειωθεί ότι δεν παρατηρείται καταδικαστική απόφαση, που να αφορά τον τομέα του περιβάλλοντος, που ιστορικά αποτελεί τον τομέα της ενωσιακής νομοθεσίας, στον οποίο σημειώνονται οι περισσότερες παραβιάσεις τόσο από την χώρα μας όσο και από τα υπόλοιπα Κράτη-μέλη⁵. Το γεγονός αυτό, βέβαια, θα πρέπει να αξιολογηθεί τα επόμενα χρόνια, για να κριθεί αν είναι ευκαιριακό ή έχει μονιμότερο χαρακτήρα.

3. Το 2021 εντοπίζεται μόνο μία (1) απόφαση του ΔΕΕ επί προδικαστικής παραπομπής κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, προερχόμενη από τον Άρειο Πάγο. Η σταθερά μικρή έως ελάχιστη συνεργασία των ελληνικών δικαστηρίων με το ΔΕΕ⁶ επιβεβαιώνει σε μεγάλο βαθμό τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε παρουσιάζοντας την ελληνική παρουσία στα δικαστικά όργανα της Ένωσης για την προηγούμενη πενταετία, ορισμένα εκ των οποίων είμαστε υποχρεωμένοι σε γενικές γραμμές να επαναλάβουμε:

Πρώτον, ο εξαιρετικά μικρός αριθμός των προδικαστικών παραπομπών εκ μέρους των ελληνικών δικαστηρίων κινείται σε ρυθμούς αντίθετους με την ευρωπαϊκή τάση αύξησης του αριθμού των προδικαστικών παραπομπών. Το γεγονός αυτό θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης και αντιμετώπισης τόσο από τις Νομικές Σχολές όσο και από τα αρμόδια διοικητικά και εκπαιδευτικά όργανα της δικαιοσύνης. Κατά τη γνώμη μας δεν περιποιεί τιμή για το δικαστικό σύστημα της χώρας η 22^η θέση

⁵Μιχ. Χρυσομάλλη, Η Ελλάδα ενώπιον των Δικαστηρίων της ΕΕ 2018, ηλεκτρονικό περιοδικό DIGESTA, διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.digestaonline.gr/pdfs/Digesta%202019/chris2019b.pdf>

⁶Οι αντίστοιχοι αριθμοί για τα αμέσως προηγούμενα έτη ήταν: τρεις (3) το 2012, τέσσερις (4) το 2013, μία (1) το 2014, μία (1) το 2015 και τρεις (3) το 2016, δύο (2) το 2017, μία (1) το 2018, δύο (2) το 2019 και καμία το 2020

μεταξύ 27 Κρατών-μελών με βάση των αριθμό προδικαστικών παραπομπών στο ΔΕΕ στο διάστημα 2016 – 2020⁷.

Δεύτερον, δεν φαίνεται να οδηγούν σε αύξηση του αριθμού των προδικαστικών παραπομπών προερχομένων από τα ελληνικά δικαστήρια τα εξής γεγονότα: η αναγνώριση από το ΔΕΚ, με τη γνωστή απόφαση *Köbler*⁸, της ευθύνης των Κρατών-μελών σε αποκατάσταση της ζημίας που προκαλείται με αποφάσεις των ανωτάτων δικαστηρίων, όταν αυτές είναι αντίθετες με ενωσιακό δίκαιο (εξωσυμβατική ευθύνη), η σημαντική βελτίωση στις επιδόσεις του ΔΕΕ όσον αφορά το χρόνο, που απαιτείται για την έκδοση εκ μέρους του αποφάσεων επί προδικαστικών παραπομπών (κατά μέσο όρο 16 μήνες), η καθιέρωση ταχείας διαδικασίας προδικαστικής παραπομπής⁹, καθώς και η σημαντική αύξηση της δικαστικής ύλης στο πλαίσιο των πολιτικών του Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (Μετανάστευση, Άσυλο, Αστυνομική και Δικαστική Συνεργασία στις Ποινικές Υποθέσεις, Δικαστική Συνεργασία στις Αστικές Υποθέσεις). Στα γεγονότα αυτά θα πρέπει να προσθέσουμε και την πρόσφατη καταδίκη Κράτους-μέλους (Γαλλίας) κατόπιν προσφυγής της Επιτροπής για παράβαση της υποχρέωσης προδικαστικής παραπομπής από ανώτατο δικαστήριό του¹⁰.

4. Στο πλαίσιο αυτού του σημειώματος θα πρέπει να επισημάνουμε, ως έχουσες ιδιαίτερη σημασία, τις παρακάτω αποφάσεις του Δικαστηρίου:

(α) Υπόθεση C-511/19, AB κατά Ολυμπιακού Αθλητικού Κέντρου Αθηνών – Σπύρος Λούης, προδικαστική παραπομπή από τον Άρειο Πάγο (Ελλάδα)

Με τα προδικαστικά ερωτήματα ο Άρειος Πάγος ζήτησε κατ' ουσία από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν το άρθρο 2 και 6, παρ. 1 της Οδηγίας 2000/78 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθετική ρύθμιση δυνάμει της οποίας οι εργαζόμενοι του δημόσιου τομέα οι οποίοι συμπληρώνουν, κατά τη διάρκεια συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος, τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με πλήρη σύνταξη γήρατος τίθενται, έως τη λύση της σύμβασης εργασίας τους, υπό καθεστώς εργασιακής εφεδρείας, το οποίο συνεπάγεται μείωση των αποδοχών τους, απώλεια της τυχόν

⁷ Η Ελλάδα καταγράφει περισσότερες προδικαστικές παραπομπές μόνο από την Κύπρο, Μάλτα, Εσθονία, Λουξεμβούργο και Σλοβενία, χώρες δηλαδή πολύ μικρότερες.

⁸ ΔΕΚ, απόφαση της 30^{ης} Σεπτεμβρίου 2003, υπόθεση C-224/01, *Köbler*, Συλλ. 2003, σελ. 1 - 10239

⁹ Άρθρο 267 ΣΛΕΕ και 23α Οργανισμού ΔΕΕ

¹⁰ ΔΕΕ, απόφαση της 4^{ης} Οκτωβρίου 2018, υπόθεση C-416/17, Επιτροπή κατά Γαλλίας, ECLI:EU:C:2018:811

δυνατότητας επαγγελματικής εξέλιξής τους και μείωση, ή ακόμη και απώλεια, της αποζημίωσης απόλυσης την οποία θα δικαιούνταν να λάβουν κατά τη λύση της σχέσης εργασίας.

Τα ερωτήματα προέκυψαν όταν ο ΑΒ, ο οποίος εργάζονταν με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου στο Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθηνών – Σπύρος Λούης (ΟΑΚΑ), εντάχθηκε σε καθεστώς εργασιακής εφεδρείας πριν από τη συνταξιοδότησή του. Με την αγωγή που άσκησε ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, ο ΑΒ αμφισβήτησε το κύρος της θέσης του υπό το καθεστώς εργασιακής εφεδρείας σύμφωνα με το άρθρο 34 του νόμου 4024/2011, που περιλαμβάνεται στα μέτρα που έλαβε η Ελλάδα για την αναδιοργάνωση του δημόσιου τομέα και τη μείωση των δημόσιων δαπανών στο πλαίσιο της οικονομικής και δημοσιονομικής κρίσης, την οποία αντιμετώπισε το 2010. Ο ΑΒ υποστήριξε ότι η εν λόγω διάταξη εισήγαγε διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας, που αντιβαίνει στην Οδηγία 2000/78, χωρίς η διαφορετική αυτή μεταχείριση να δικαιολογείται αντικειμενικά από κάποιον θεμιτό στόχο και χωρίς τα μέσα για την επίτευξη ενός τέτοιου στόχου να είναι πρόσφορα και αναγκαία. Δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο έκανε εν μέρει δεκτή την αγωγή του ΑΒ, το ΟΑΚΑ άσκησε έφεση ενώπιον του Μονομελούς Εφετείου Αθηνών το οποίο εξαφάνισε την πρωτόδικη απόφαση και απέρριψε την αγωγή του ΑΒ κατά το μέρος που είχε γίνει δεκτή πρωτοδίκως. Ο ΑΒ άσκησε αναίρεση ενώπιον του Αρείου Πάγου, ο οποίος εκτιμά ότι δεν συντρέχει άμεση διάκριση λόγω ηλικίας, καθόσον οι διατάξεις του άρθρου 34 του νόμου 4024/2011 δεν προβλέπουν συγκεκριμένο ηλικιακό όριο για το προσωπικό που εντάσσεται στο καθεστώς εργασιακής εφεδρείας. Ωστόσο, διερωτήθηκε αν το καθεστώς αυτό ενέχει έμμεση διάκριση λόγω ηλικίας, καθόσον έχει εφαρμογή μόνο στους μισθωτούς που πλησιάζουν τη συνταξιοδότηση με πλήρη σύνταξη γήρατος, για την οποία απαιτούνται 35 έτη ασφάλισης, και συμπληρώνουν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης εντός της περιόδου από την 1η Ιανουαρίου 2012 έως την 31η Δεκεμβρίου 2013.

Το Δικαστήριο, αφού έκρινε, αρχικά, ότι επίμαχη ελληνική διάταξη εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 2000/78, διαπίστωσε ότι η εφαρμογή του καθεστώτος εργασιακής εφεδρείας στηρίζεται σε κριτήριο άρρηκτα συνδεδεμένο με την ηλικία των εργαζομένων τους οποίους αφορά (συμπλήρωση 58 έτους της ηλικίας) και συνεπώς η ελληνική ρύθμιση ενέχει διαφορετική μεταχείριση στηριζόμενη άμεσα

στο κριτήριο της ηλικίας κατά την έννοια των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 1 και 2, παρ. 2, στοιχείο α', της Οδηγίας. Κατόπιν τούτων εξέτασε αν η εν λόγω διαφορετική μεταχείριση μπορεί να δικαιολογηθεί υπό το πρίσμα του άρθρου 6 παρ. 1 της Οδηγίας 2000/78, η οποία ορίζει ότι η λόγω ηλικίας διαφορετική μεταχείριση δεν συνιστά διάκριση εφόσον δικαιολογείται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου αντικειμενικά και λογικά από έναν θεμιτό σκοπό, ιδίως δε από θεμιτούς σκοπούς της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης, και εφόσον τα μέσα επίτευξης του σκοπού αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία. Το ΔΕΕ, αφού υπενθύμισε ότι έχει επανειλημμένως κρίνει ότι τα Κράτη-μέλη έχουν ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως για την επιλογή όχι μόνον του συγκεκριμένου σκοπού, που προτίθενται να επιδιώξουν, μεταξύ άλλων, στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής απασχόλησης, αλλά και για τον καθορισμό των μέτρων επίτευξης του σκοπού αυτού, έκρινε ότι ο σκοπός της περιστολής των δημόσιων δαπανών σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που ανέλαβε η Ελλάδα έναντι των δανειστών της δεν μπορεί να αποτελέσει αφ' εαυτού θεμιτό σκοπό, δυνάμει του άρθρου 6, παρ. 1, της Οδηγίας 2000/78, ο οποίος να δικαιολογεί διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας. Αντίθετα, έκρινε ότι η επιλογή της ένταξης των οικείων εργαζομένων στο καθεστώς εργασιακής εφεδρείας, αντί της απόλυσής τους, μπορεί να συμβάλει στη προαγωγή υψηλού επιπέδου απασχόλησης (άρθρο 3, παρ. 3, πρώτο εδάφιο, ΣΕΕ και άρθρο 9 ΣΛΕΕ) καθώς και η δημιουργία μιας ισόρροπης ηλικιακής διάρθρωσης μεταξύ νεαρής ηλικίας δημόσιων υπαλλήλων και μεγαλύτερης ηλικίας δημόσιων υπαλλήλων, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την παροχή κινήτρων για την πρόσληψη και επαγγελματική προώθηση των νέων, μπορούν να αποτελέσουν θεμιτούς σκοπούς της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης και της αγοράς εργασίας, στο βαθμό που το καθεστώς εργασιακής εφεδρείας για τους εργαζομένους που πλησιάζαν τη συνταξιοδότηση είχε ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, την αποτροπή ενδεχόμενων απολύσεων νεότερων εργαζομένων στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Τέλος, το Δικαστήριο εξέτασε αν τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την επίτευξη των σκοπών αυτών είναι «πρόσφορα και αναγκαία». Το ΔΕΕ διαπίστωσε σχετικά ότι το καθεστώς εργασιακής εφεδρείας πρέπει να θεωρηθεί πρόσφορο μέσο για την επίτευξη των ως άνω σκοπών, αφού, αφενός, η επιλογή να μην απολυθούν οι εργαζόμενοι, που πλησιάζουν τη συνταξιοδότηση, αλλά να παραμείνουν στον

ανήκοντα στον ευρύτερο δημόσιο τομέα εργοδότη τους συμβάλλει προδήλως στην προαγωγή υψηλού επιπέδου απασχόλησης και, αφετέρου, η θέσπιση του καθεστώτος αυτού, κατά το μέτρο που κατέστησε, μεταξύ άλλων, δυνατή την αποτροπή της απόλυσης όχι μόνο εργαζομένων που πλησίαζαν τη συνταξιοδότηση, αλλά επίσης και νεότερων εργαζομένων, συνέβαλε στη διασφάλιση συνολικά ισόρροπης ηλικιακής διάρθρωσης στο πλαίσιο του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Εξάλλου, λαμβάνοντας υπόψη ότι (α) μολονότι οι θιγόμενοι εργαζόμενοι υφίστανται σημαντική μείωση των αποδοχών και απώλεια της ευκαιρίας επαγγελματικής εξέλιξης, η ένταξη στο επίδικο καθεστώς γίνεται για μικρό χρονικό διάστημα (κατ' ανώτατο όριο για 24 μήνες) και μετά το πέρας του ως άνω διαστήματος λαμβάνουν πλήρη σύνταξη γήρατος, (β) η απώλεια της αποζημίωσης απόλυσης δεν στερείται λογικής υπό το πρίσμα του οικονομικού πλαισίου εντός του οποίου θεσπίστηκε η επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση και (γ) η ένταξη των οικείων εργαζομένων στο καθεστώς εργασιακής εφεδρείας συνοδεύεται από προστατευτικά μέτρα υπέρ αυτών, με αποτέλεσμα την άμβλυση των επιπτώσεων του ως άνω καθεστώτος, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το επίδικο μέτρο είναι και αναγκαίο. Κατόπιν όλων των παραπάνω η απάντηση του Δικαστηρίου στα προδικαστικά ερωτήματα του Αρείου Πάγου ήταν:

«Το άρθρο 2 και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία, έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική νομοθετική ρύθμιση δυνάμει της οποίας οι εργαζόμενοι του δημόσιου τομέα οι οποίοι συμπληρώνουν, κατά τη διάρκεια συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος, τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με πλήρη σύνταξη γήρατος τίθενται, έως τη λύση της σύμβασης εργασίας τους, υπό καθεστώς εργασιακής εφεδρείας το οποίο συνεπάγεται μείωση των αποδοχών τους, απώλεια της τυχόν δυνατότητας επαγγελματικής εξέλιξής τους και μείωση, ή ακόμη και απώλεια, της αποζημίωσης απόλυσης την οποία θα δικαιούνταν να λάβουν κατά τη λύση της σχέσης εργασίας, εφόσον η ρύθμιση αυτή επιδιώκει θεμιτό σκοπό της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης και τα μέσα για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού είναι πρόσφορα και αναγκαία».

(β) Υπόθεση T-147/17, Νικόλαος Αναστασόπουλος και λοιποί κατά Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Με την προσφυγή τους οι αιτούντες στρεφόμενοι κατά της Επιτροπής και του Συμβουλίου ζήτησαν βάσει του άρθρου 268 ΣΛΕΕ αποζημίωση για τη ζημία που υπέστησαν ως αποτέλεσμα της εφαρμογής υποχρεωτικής ανταλλαγής τίτλων κρατικού χρέους στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης του ελληνικού δημόσιου χρέους το 2012 (PSI) με τη συμμετοχή ιδιωτικών επενδυτές, που συνεπάγονται την εφαρμογή ρητρών συλλογικής δράσης, λόγω συμπεριφοράς ή πράξεων του Eurogroup, του προέδρου του, των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων της ζώνης του ευρώ και της Επιτροπής. Προς στήριξη των αξιώσεών τους για αποζημίωση, οι αιτούντες επικαλέστηκαν αρκούντως σοβαρή παραβίαση του δικαιώματός τους για ίση μεταχείριση, που εγγυάται το άρθρο 20 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την απαγόρευση κάθε διάκρισης (άρθρο 21, παρ. 1, του Χάρτη) από τη συμπεριφορά του Eurogroup, του Προέδρου του, των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων της ευρωζώνης και της Επιτροπής. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή από την πλευρά τους υποστήριξαν, κυρίως, ότι οι αξιώσεις των αιτούντων έχουν παραγραφεί και ότι η φερόμενη συμπεριφορά, ιδίως εκείνη του Eurogroup, δεν μπορεί να καταλογιστεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο ζήτημα της παραγραφής παρουσιάστηκε διαφωνία μεταξύ των διαδίκων ως προς την ακριβή ημερομηνία κατά την οποία επήλθε η εικαζόμενη ζημία. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή υποστήριξαν η εικαζόμενη ζημία επήλθε την επομένη της ψήφισης του νόμου 4050/2012 (PSI) ενώ σύμφωνα με τους αιτούντες αυτή επήλθε το νωρίτερα στις 9 Μαρτίου 2012, μετά το πέρας, δηλαδή, της διαδικασίας προσφοράς ανταλλαγής τίτλων. Το ΓΔΕΕ, αφού υπενθύμισε την πάγια νομολογία του σύμφωνα με την οποία η πενταετής παραγραφή των αξιώσεων για εξωσυμβατική ευθύνη της Ένωσης¹¹ αρχίζει να τρέχει όταν πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις στις οποίες υπόκειται η υποχρέωση αποκατάστασης, απέρριψε την ένσταση παραγραφής.

Στο ζήτημα του καταλογισμού των επίδικων μέτρων στην Ένωση οι προσφεύγοντες άντλησαν επιχειρήματα από την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση *Ledra Advertising*¹²

¹¹ Άρθρο 46 Οργανισμού του ΔΕΕ

¹² ΔΕΕ, απόφαση της 20^{ης} Σεπτεμβρίου 2016, Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-8/15 P έως C-10/15 P, *Ledra Advertising και λοιποί κατά Επιτροπής και ΕΚΤ*, EU:C:2016:701,

σύμφωνα με την οποία τα θεσμικά όργανα της ΕΕ έχουν την υποχρέωση, όταν συμπράττουν, ως agents, σε διακυβερνητικούς μηχανισμούς (ΕΜΣ), «προφύλαξης», ακόμη και «προληπτικής παρέμβασης», η οποία συνίσταται στη διασφάλιση ότι δεν λαμβάνονται παράνομα μέτρα από τους μηχανισμούς αυτούς. Σε περίπτωση σύμπραξης η παρανομία που δημιουργεί την εξωσυμβατική ευθύνη της Ένωσης μπορεί να συνίσταται στην παραβίαση διάταξης του Χάρτη, που είναι δεσμευτική για τα θεσμικά της όργανα ακόμη και αν «ενεργούν εκτός του νομικού πλαισίου της Ένωσης». Ειδικότερα, η Επιτροπή θα πρέπει να απέχει από την υπογραφή μνημονίου, αν διαπιστώσει ότι αυτό παραβιάζει το δίκαιο της Ένωσης. Το ΓΔΕΕ, αφού υπενθύμισε ότι η απλή έλλειψη νομικά δεσμευτικού χαρακτήρα των δηλώσεων του Eurogroup δεν αρκεί για να απαλλάξει την Ένωση εκ προοιμίου από την εξωσυμβατική της ευθύνη για τη συμπεριφορά ενός από τα θεσμικά της όργανα, έκρινε ότι οι προσφεύγοντες δεν έχουν εντοπίσει κάποια συγκεκριμένη συμπεριφορά, πράξη ή αδράνεια για την οποία είναι υπεύθυνη η Επιτροπή. Αντίθετα, αφενός, οι καταγγελλόμενες ενέργειες δεν αποδίδονταν στην ΕΕ αλλά στις κυρίαρχες και αυτόνομες αποφάσεις των ελληνικών αρχών, για τις οποίες, επειδή βρίσκονται εκτός του πεδίου εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου (άρθρο 51 του Χάρτη), η Επιτροπή δεν ήταν και δεν μπορούσε να υποχρεωθεί να ενεργήσει βάσει του άρθρου 17 παρ. 1 της ΣΕΕ, ή δεν ήταν σε θέση να αναλάβει την εξωσυμβατική ευθύνη της Ένωσης για τη ζημία που φέρεται να υπέστησαν οι προσφεύγοντες μετά την εφαρμογή των επίδικων μέτρων. Από την άλλη πλευρά, οι δηλώσεις του Eurogroup, του Προέδρου του ή των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων της ευρωζώνης και των θεσμών, δεν συνεπάγονται καμία «εντολή», στην οποία η Επιτροπή θα μπορούσε να αντιταχθεί. Ειδικότερα, στο πλαίσιο αυτό, δεν απαιτείται να συμμετάσχει στη διαπραγμάτευση μιας πολιτικής συμφωνίας ή ενός μνημονίου συμφωνίας, που θα είχε ως αντικείμενο μια τέτοια αναδιάρθρωση. Ανεξάρτητα από τις παραπάνω διαπιστώσεις το ΓΔΕΕ εξέτασε αν υπάρχει όντως παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και διέκρινε ότι «οι προσφεύγοντες δεν απέδειξαν ότι έπρεπε να είχαν διαφορετική μεταχείριση λόγω της ιδιαίτερης κατάστασής τους, κατά την έννοια της αρχής της ίσης μεταχείρισης, όπως ερμηνεύεται από τη νομολογία, σύμφωνα με την οποία συγκρίσιμες καταστάσεις δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται διαφορετικά και διαφορετικές καταστάσεις δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο, εκτός

εάν αυτή η μεταχείριση δικαιολογείται αντικειμενικά». Τέλος, το ΓΔΕΕ απέρριψε, ως αβάσιμο, το αίτημα αποζημίωσης που στηρίχθηκε σε εξωσυμβατική ευθύνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως αποτέλεσμα νόμιμων πράξεων, κρίνοντας ότι στο παρόν στάδιο εξέλιξης του ενωσιακού δικαίου δεν υφίσταται σύστημα εξωσυμβατικής ευθύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης από νόμιμες πράξεις. Τέλος, το Γενικό Δικαστήριο, απορρίπτοντας την προσφυγή αποζημίωσης τόνισε ότι «η ζημία που επικαλούνται οι προσφεύγουσες δεν υπερβαίνει τα όρια των οικονομικών κινδύνων που είναι εγγενείς στις εμπορικές συναλλαγές στο πλαίσιο του χρηματοπιστωτικού τομέα, ιδίως σε συναλλαγές που αφορούν διαπραγματεύσιμους χρεωστικούς τίτλους που εκδόθηκαν από ένα κράτος, ιδίως όταν αυτό Το κράτος έχει, όπως και η Ελληνική Δημοκρατία από τα τέλη του 2009, μειωμένη βαθμολογία. Αντίθετα, ανεξάρτητα από τη γενική αρχή σύμφωνα με την οποία όλοι οι πιστωτές πρέπει να φέρουν τον κίνδυνο της αφερεγγυότητας του οφειλέτη τους, συμπεριλαμβανομένου του Δημοσίου, τέτοιες συναλλαγές πραγματοποιούνται σε ιδιαίτερα ασταθείς αγορές, που συχνά υπόκεινται σε ιδιοτροπίες και ανεξέλεγκτους κινδύνους. αύξηση της αξίας των τίτλων αυτών, που μπορεί να προκαλέσει την κερδοσκοπία για την επίτευξη υψηλών αποδόσεων σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Επομένως, ακόμη και αν υποτεθεί ότι όλοι οι αιτούντες δεν συμμετείχαν σε συναλλαγές κερδοσκοπικού χαρακτήρα, θα έπρεπε να είχαν επίγνωση των εν λόγω κινδύνων και κινδύνων σε σχέση με πιθανή σημαντική απώλεια της αξίας των τίτλων που αποκτήθηκαν».

Με ενδιαφέρον αναμένεται η απόφαση του ΔΕΕ επί της αναίρεσης που άσκησαν οι προσφεύγοντες στην απόφαση του ΓΔΕΕ.

Κλείνοντας αυτό το προλογικό σημείωμα θα ήθελα να ευχαριστήσω την κα Κυριακή Ραφτοπούλου, Διδάκτορα της Νομικής Σχολής του ΔΠΘ, για τη συμβολή της στην έρευνα, συγκέντρωση, επεξεργασία και ταξινόμηση του υλικού, που ακολουθεί.

M.Δ.Χ.

Οι υποθέσεις Ελληνικού ενδιαφέροντος για το 2021 αναλυτικά:

Κρατικές ενισχύσεις

-υπόθεση C-11/20, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας,

«Παράβαση κράτους μέλους – Κρατικές ενισχύσεις – Ενίσχυση η οποία κρίθηκε παράνομη και μη συμβατή με την εσωτερική αγορά – Άρθρο 108, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ – Δυσμενείς καιρικές συνθήκες – Ζημίες που υπέστησαν οι

γεωργοί – Αντισταθμιστικές ενισχύσεις – Υποχρέωση ανακτήσεως – Υποχρέωση ενημερώσεως – Μη εκπλήρωση»

Το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Ελληνική Δημοκρατία, μη λαμβάνοντας εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών όλα τα απαραίτητα μέτρα για την εκτέλεση της αποφάσεως 2012/157/ΕΕ της Επιτροπής, της 7ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις που καταβλήθηκαν από τον Οργανισμό Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛ.Γ.Α.) κατά τα έτη 2008 και 2009, και μη ενημερώνοντας επαρκώς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα μέτρα που έλαβε κατ' εφαρμογή της αποφάσεως αυτής, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2 έως 4 της εν λόγω αποφάσεως καθώς και από τη Συνθήκη ΛΕΕ.

2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Κοινωνική πολιτική

- υπόθεση C-511/19, ΑΒ κατά Ολυμπιακού Αθλητικού Κέντρου Αθηνών – Σπύρος Λούης, προδικαστική παραπομπή από τον Άρειο Πάγο (Ελλάδα)

*«Προδικαστική παραπομπή – Κοινωνική πολιτική – Οδηγία 2000/78/ΕΚ – Αρχή της ίσης μεταχείρισης στην απασχόληση και την εργασία – Απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ηλικίας – Εργαζόμενοι που τέθηκαν σε εργασιακή εφεδρεία έως τη λύση της σύμβασης εργασίας τους – Μείωση των αποδοχών και μείωση ή απώλεια της αποζημίωσης απόλυσης – Καθεστώς που εφαρμόζεται στους **εργαζομένους του δημόσιου τομέα που πλησιάζουν τη συνταξιοδότηση με πλήρη σύνταξη γήρατος – Μείωση των μισθολογικών δαπανών του δημόσιου τομέα – Άρθρο 6, παράγραφος 1 – Θεμιτός σκοπός της κοινωνικής πολιτικής – Κατάσταση οικονομικής κρίσης»***

Το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 2 και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία, έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική νομοθετική ρύθμιση δυνάμει της οποίας οι εργαζόμενοι του δημόσιου τομέα οι οποίοι συμπληρώνουν, κατά τη διάρκεια συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος, τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με πλήρη σύνταξη γήρατος τίθενται, έως τη λύση της σύμβασης εργασίας τους, υπό καθεστώς εργασιακής εφεδρείας το οποίο συνεπάγεται μείωση των αποδοχών τους, απώλεια

της τυχόν δυνατότητας επαγγελματικής εξέλιξής τους και μείωση, ή ακόμη και απώλεια, της αποζημίωσης απόλυσης την οποία θα δικαιούνταν να λάβουν κατά τη λύση της σχέσης εργασίας, εφόσον η ρύθμιση αυτή επιδιώκει θεμιτό σκοπό της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης και τα μέσα για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού είναι πρόσφορα και αναγκαία.

Σήμα

-υπόθεση T-60/20, Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου κατά Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO)

«Σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Διεθνής καταχώριση με ισχύ στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Λεκτικό σήμα MASTIHACARE – Απόλυτος λόγος απαραδέκτου – Έλλειψη διακριτικού χαρακτήρα – Περιγραφικός χαρακτήρας – Άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχεία β' και γ', του κανονισμού (ΕΚ) 207/2009 [νυν άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχεία β' και γ', του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1001] – Υποχρέωση αιτιολογήσεως – Άρθρο 94, παράγραφος 1, του κανονισμού 2017/1001»

Το Γενικό Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.**
- 2) Καταδικάζει την Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου στα δικαστικά έξοδα.**

Χρηματοδότηση

-υπόθεση C-106/20 P, Ελληνική Δημοκρατία κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«Αίτηση αναιρέσεως – Κοινή γεωργική πολιτική – ΕΓΤΕ και ΕΓΤΑΑ – Δαπάνες αποκλειόμενες από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν από την Ελληνική Δημοκρατία – Διαδικασία εκκαθάρισης ως προς τη συμμόρφωση – Λόγος ακυρώσεως που προβλήθηκε το πρώτον κατά την προφορική διαδικασία στην πρωτοβάθμια δίκη – Κανονισμός (ΕΚ) 796/2004 – Άρθρο 2, σημείο 2 – Κανονισμός (ΕΕ) 1307/2013 – Άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο η' – Έννοια του “μόνιμου βοσκότοπου” – Παραμόρφωση αποδεικτικών στοιχείων – Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 907/2014 – Άρθρο 12, παράγραφος 4 – Εφάπαξ διόρθωση – Προϋποθέσεις – Βάρος αποδείξεως»

Το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.**
- 2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.**

-υπόθεση C-107/20 P, Ελληνική Δημοκρατία κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

«Αίτηση αναιρέσεως – Κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) – Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) – Δαπάνες αποκλειόμενες από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν από την Ελληνική Δημοκρατία – Κανονισμός (ΕΕ) 1306/2013 – Άρθρο 52, παράγραφος 4, στοιχείο γ' – Κατ' αποκοπήν δημοσιονομικές διορθώσεις – Προθεσμία 24 μηνών – Δαπάνες καλυπτόμενες από την προθεσμία αυτή – Μέθοδος υπολογισμού της διόρθωσης – Προσαρμογή του συντελεστή διόρθωσης».

Το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

-υπόθεση T-191/16, Λητώ Μαιευτικό Γυναικολογικό και Χειρουργικό Κέντρο ΑΕ κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«Χρηματοδοτική συνδρομή – Έκτο πρόγραμμα-πλαίσιο δραστηριοτήτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης, με σκοπό τη συμβολή στη δημιουργία του ευρωπαϊκού χώρου έρευνας και στην καινοτομία (2002-2006) – Σύμβαση περί χρηματοδοτικής συνδρομής της Ένωσης υπέρ προγράμματος στον τομέα της ιατρικής συνεργασίας – Απόφαση που αποτελεί εκτελεστό τίτλο – Αρμοδιότητα της Επιτροπής – Συμφωνίες επιχορήγησης – Ανάκτηση μέρους της καταβληθείσας χρηματοδοτικής συνεισφοράς – Ρήτρα διαιτησίας – Επιλέξιμες δαπάνες – Δικαιολογημένη εμπιστοσύνη»

Το Γενικό Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Καταδικάζει τη Λητώ Μαιευτικό Γυναικολογικό και Χειρουργικό Κέντρο ΑΕ στα δικαστικά έξοδα.

Ρήτρα διαιτησίας

-υπόθεση C-280/19 P, Εκτελεστικός Οργανισμός του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας (ERCEA), κατά Αριστοτελείου Πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης

«Αίτηση αναιρέσεως – Ρήτρα διαιτησίας – Σύμβαση Minatran, συναφθείσα στο πλαίσιο του εβδόμου προγράμματος-πλαισίου – Επιλέξιμες δαπάνες – Χρεωστικό σημείωμα εκδοθέν από τον ERCEA – Ανάκτηση των προκαταβληθέντων ποσών – Δαπάνες προσωπικού και έμμεσες δαπάνες οι οποίες αντιστοιχούν στις εν λόγω δαπάνες προσωπικού – Υποχρέωση εκτελέσεως των εργασιών αποκλειστικώς στις

εγκαταστάσεις του δικαιούχου της επιχορηγήσεως – Επίβλεψη εκ μέρους του δικαιούχου – Συνήθεις πρακτικές του δικαιούχου»

Το Δικαστήριο (δέκατο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2) Καταδικάζει τον Εκτελεστικό Οργανισμό του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας (ERCEA) στα δικαστικά έξοδα.

Εξωσυμβατική ευθύνη της ΕΕ

-υπόθεση T-147/17, Νικόλαος Αναστασόπουλος και λοιποί κατά Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«Εξωσυμβατική ευθύνη — Οικονομική και νομισματική πολιτική — Αναδιάρθρωση του ελληνικού δημόσιου χρέους — Συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα — Ρήτρες συλλογικής δράσης — Ιδιώτες πιστωτές — Αρκετά σοβαρή παραβίαση κανόνα δικαίου που παρέχει δικαιώματα σε ιδιώτες — Ίση μεταχείριση — Φυσικά και νομικά πρόσωπα — Παραγραφή — Καταλογισμός — Παραδεκτό — Ευθύνη χωρίς υπαιτιότητα — Ανώμαλη και ειδική προκατάληψη»

Το Γενικό Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Οι κ.κ. Οι Νικόλαος Αναστασόπουλος, Αριστείδης Αναστασόπουλος, Αλεξία Αναστασοπούλου, Μαρία-Μυρτώ Αναστασοπούλου και Σόφη Βέλλιου καταδικάζονται στα δικαστικά έξοδα.

-συνεκδικαζόμενες υποθέσεις T-721/18 και T-81/19, Ζωή Αποστολοπούλου και Αναστασία Αποστολοπούλου - Χρυσανθάκη κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«Εξωσυμβατική ευθύνη — Συμφωνίες επιχορήγησης συναφθείσες στο πλαίσιο διαφόρων προγραμμάτων της Ένωσης — Παράβαση των συμβατικών διατάξεων από τη δικαιούχο εταιρία — Επιλέξιμες δαπάνες — Έρευνα της OLAF — Εκκαθάριση της εταιρίας — Είσπραξη από την περιουσία των εταίρων της εν λόγω εταιρίας — Αναγκαστική εκτέλεση — Ισχυρισμοί που προέβαλαν οι εκπρόσωποι της Επιτροπής ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων — Προσδιορισμός της εναγομένης — Μη τήρηση των τυπικών προϋποθέσεων — Εν μέρει अपαράδεκτο — Κατάφωρη παράβαση κανόνα δικαίου που απονέμει δικαιώματα σε ιδιώτες»

Το Γενικό Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει τις αγωγές.

2) Καταδικάζει τη Ζωή Αποστολοπούλου και την Αναστασία Αποστολοπούλου-Χρυσανθάκη στα δικαστικά έξοδα.

Υπαλληλικό δίκαιο

-υπόθεση T-880/19, Αναστασία Λιανοπούλου κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«Δημόσια υπηρεσία – Υπάλληλοι – Απόφαση αναπηρίας – Γνωμοδότηση Επιτροπής Αναπηρίας – Άρθρο 78 ΚΥΚ – Υποχρέωση αιτιολογήσεως»

Το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Ακυρώνεται η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 27ης Φεβρουαρίου 2019 με την οποία τερματίστηκε η υπηρεσία της κας Αναστασίας Λιανοπούλου στις 28 Φεβρουαρίου 2019 λόγω διαπίστωσης αναπηρίας και εισαγωγής της σε επίδομα αναπηρίας από την 1^η Μαρτίου 2019.

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Θεσμικό δίκαιο - δαπάνες και αποζημιώσεις βουλευτών

-συνεκδικαζόμενες υποθέσεις T-240/20 έως T-245/20, Σταύρος Αρναουτάκης και λοιποί κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

«Θεσμικό δίκαιο – Ρυθμίσεις για τις δαπάνες και τις αποζημιώσεις των βουλευτών – Τροποποίηση του συστήματος προαιρετικής επικουρικής σύνταξης – Άρνηση χορήγησης εκούσιας επικουρικής σύνταξης – Εξαίρεση παρανομίας – Αρμοδιότητα Προεδρείου της Βουλής – Κεκτημένα δικαιώματα και σε εξέλιξη απόκτησης – Αναλογικότητα – Ίση μεταχείριση – Ασφάλεια δικαίου»

Το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφάσισε ότι:

1) Οι υποθέσεις T - 240/20 έως T - 245/20 συνεκδικάστηκαν για τους σκοπούς της απόφασης.

2) Απορρίπτονται οι προσφυγές.

3) Ο κ. Σταύρος Αρναουτάκης και οι λοιποί προσφεύγοντες των οποίων τα ονόματα περιλαμβάνονται στο παράρτημα καταδικάζονται στα δικαστικά έξοδα.